

Verslag van de ledenbijeenkomst 'Natuurmonumenten aan de slag voor natuur en landschap in Kempen-Broek'

Georganiseerd door de leden commissie Limburg en De Kempen van Natuurmonumenten

Datum: woensdag 24 november 2021

Plaats: online via MS Teams

Tijd: 20.00 - 22.00 uur

Aanwezig: 20 deelnemers en 7 leden van de Ledencommissie: Antonie de Beaumont, Ruud Derks, Thomas van Gemert, Jeannette Hommes, Evelien Loos-Frijns, Lotte Niederer en Sander Nijssen.

Inleiders: Robin Peeters, coördinator natuurbeheer van de beheereenheid Kempen en Midden-Limburg en Corine Geujen, hydroloog bij Natuurmonumenten.

Thomas van Gemert, de voorzitter van de ledencommissie en gespreksleider van de avond heet iedereen welkom. Helaas moest vanwege de recente ontwikkelingen met Corona de fysieke bijeenkomst in Weert omgezet worden naar een digitale bijeenkomst via Ms Teams. Thomas legt kort uit dat wij als ledencommissie de leden in de ledenregio van Zuid en Midden Limburg en de Kempen vertegenwoordigen in de Ledenraad. Deze komt 2 keer jaar bij elkaar om de belangen van de leden te behartigen. Zie ook de website van de ledencommissie.

<https://www.natuurmonumenten.nl/vereniging/ledencommissie-limburg>

De avond bestaat uit 2 delen.

Voor de pauze vertelt Robin Peeters over de natuurlijke processen in het Kempen-Broek en na de pauze zal Corine Geujen ingaan op het herstel van de waterhuishouding in Kempen-Broek.

1. Robin Peeters laat eerst een paar kaartjes zien met gebiedsmarkering en een hoogtekaart. Vervolgens vertelt hij dat een Natuurvisie voor 18 jaar geldt. Hierin staan toetsbare doelen over natuur beheer. Iedere 6 jaar vindt er een kwaliteitstoets plaats. Dus gedurende een looptijd van een natuurvisie gebeurt dit 3 keer. In een kwaliteitstoets wordt een gebied geanalyseerd door een ecooloog: wat gaat goed en wat zijn de knelpunten. Ook bestaat er een eenjarig cyclus met een activiteitenplan met daaraan gekoppeld een budget.

Drie typen beheerstrategieën zijn te onderscheiden: (voor beschrijving zie de bijlage)

- cultuurlandschap
- half natuurlijk landschap
- nagenoeg natuurlijk landschap ook wel procesnatuur of wildernisnatuur genoemd.

In de natuurvisie van Kempen Broek en Loozerheide is gekozen voor nagenoeg natuurlijk landschap. De argumenten zijn de volgende:

- Er is voldoende oppervlakte
- Interne diversiteit. Op kleine schaal is er afwisselend landschap. Er zijn hogere gebieden en er is water. Er is veel dynamiek in het gebied. Hoe dynamischer een gebied hoe meer diversiteit.
- Sluit aan bij de omgeving en ambitie van de partners. Koppeling met klimaatverandering
- Goed verenigbaar met actuele waarden

Er zijn sleutelfactoren aanwezig die er voor zorgen dat het gebied er uit ziet zoals het er uit ziet, zoals vraat door begrazing, verbossing en vernatting. Grazers, zoals taoussen, Exmore ponnies en Schotse Hooglanders zorgen voor heterogeniteit. Het doel is om een natuurlijke kudde onderdeel te laten worden van het gebied.

Uiteraard gebeurt dit onder de volgende randvoorwaarden:

- veiligheid en gezondheid van mens en dier blijven van belang
- dierenwelzijn wordt scherp in het oog gehouden
- er wordt rekening gehouden met de burens

Naast nagenoeg natuurlijk landschap zijn er ook Natura 2000 gebieden. Op Europees niveau zijn doelen afgesproken voor deze natura 2000 gebieden. Natuurmonumenten heeft zich gecommitteerd om aan die doelen mee te werken. Ook de Tungelerwallen en het Areven vallen niet onder het Nagenoeg Natuurlijk Landschap. Deze beide terreinen zijn kleinschalige cultuurlandschappen waar Natuurmonumenten versnipperd eigendommen heeft. Grootschalig beheer is hier niet reëel.

De presentatie van Robin Peeters is te vinden in de bijlage Natuurvisie 2.0 Kempen-Broek en Loozerheide.

Na de presentatie van Robin Peeters komen een aantal vragen. Hieronder een selectie van de vragen en antwoorden.

- Op de vraag hoe de communicatie van NM met de omgeving is geregeld antwoordt Robin dat de natuurvisie nu 2 jaar klaar is. Het streven is om deze visie te delen met de bewoners in de omgeving. Helaas is vanwege Corona nog geen gelegenheid geweest. Robin Peeters geeft aan dat zodra het mogelijk is hij en collega's graag excursies met uitleg over de plannen wil geven.
- Op de vraag hoe het met de stikstofdepositie is gesteld antwoordt Robin dat de Beheereenheid alleen de gevolgen tegen kan gaan. Discussie en maatregelen over de oorzaken liggen op een ander hoger niveau.
- Natuurmonumenten zet geen edelherten uit. Er is ook nog geen ecologische corridor. Soms worden ze waargenomen aan de noord en zuid kant maar zijn nog niet aanwezig in het gebied zelf.
- Natuurmonumenten is in overleg met Natuurpunt in België over het aangrenzende gebied in België.
- Het gebied zal toeristisch wel groeien in de toekomst. Echter rechte fiets- en wandelpaden zullen niet komen in het nagenoeg natuurlijk gebied. Want dat tast de aard van het gebied aan. Wel kan er gestruind worden.

2. Na de pauze vertelt Corine Geujen over de plannen, de redenen en de stand van zaken van het herstel van de waterhuishouding in Kempen-Broek.

De waterhuishouding in de natuurgebieden is niet in orde. De belangrijkste oorzaak is de verdroging die al vanaf 1950 aan de gang is. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Ontwatering van landbouwgrond (60%).
- 30% door grondwaterwinningen.
- 10% door overige oorzaken zoals verdamping en meer water uit de steden gaat niet de grond in maar het riool in.
- De laatste jaren is er ook sprake van neerslagtekort. In 2018 was het extreem droog, vooral op de hoge zandgronden waren tekorten 2021 was weer redelijk nat. De impact van de

droogte was onder andere gewasschade in de landbouw en, natte gebieden verdroogden. De grondwaterstanden waren 10-50 cm lager dan normaal Dit was duidelijk merkbaar in de natuurgebieden. Er was minder kwelstroom. De beheerders constateren grote schade bij beken, vennen, bronnen en de natuur van natte plaatsen

De aanpak van de waterhuishouding van natuurgebieden geschiedt door middel van zogenaamde klimaatbuffers. Dit wordt als volgt gedefinieerd: natuurlijke klimaatbuffers zijn gebieden waar natuurlijke processen de ruimte krijgen. Ze vervullen een rol bij het vasthouden en opvangen van water, het voorkomen van watertekorten, het temperen van hitte en het verminderen van koolstofdioxide in de atmosfeer.

Klimaatbuffers zijn dus niet alleen goed voor natuur, ook de omgeving profiteert mee

Voorbeelden van klimaatbuffers bij Natuurmonumenten zijn de Onlanden in Groningen

<https://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/de-onlanden/projecten/klimaatbuffer-de-onlanden>

En het Geuldal <https://www.natuurmonumenten.nl/klimaatbuffers/klimaatbuffer-geuldal>

Er zijn 6 soorten klimaatbuffers. Deze staan beschreven in de bijlage Herstel van de waterhuishouding Kempenbroek: klimaatbuffer

De klimaatbuffer Kempenbroek is een natuurlijke spons en CO2 vasthouder.

<https://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/kempen-broek/projecten/klimaatbuffer-kempen-broek>

Het gebied is nat, moerassig en veel waterlopen.

De Wijfelterbroek wordt omringd door diepe waterlopen, Die worden gedempt waardoor er minder water uit het Broekerbos wordt onttrokken. Het streven is een doorstroommoeras te ontwikkelen met moeras en broekbos. Daardoor wordt het water langer vastgehouden in de grond en het maaiveld. Het risico op overstromingen bij zware neerslag stroomafwaarts neemt af. De droogte wordt verminderd, er komt meer kwel in het natuurgebied en de waterkwaliteit wordt beter.

Hoge grondwaterstand en goede waterkwaliteit is belangrijk voor de ecologie. Echter ook buiten dit natuurgebied zijn maatregelen nodig. De Belgische beekjes moeten schoner, daar zitten nog teveel meststoffen in. Uiteraard is er overleg met Belgische collega's en waterschappen.

Dit klimaatbuffer project Kempenbroek start in de zomer 2022.

De deelnemers spreken de wens uit om een keer ter plekke te gaan kijken. Robin geeft aan dat in 2022 excursies gepland worden.

In de bijlagen zijn beide presentaties opgenomen.

Via dit email adres kempenbroek@natuurmonumenten.nl kunnen vragen/opmerkingen over het project gesteld worden.

Thomas van Gemert bedankt Corine en Robin voor hun inhoudelijke uitgebreide en duidelijke verhaal.

Bijlage:

- Natuurvisie 2.0 Kempen Broek en Loozerheide. [klik hier](#)
- Herstel van de waterhuishouding in Kempenbroek: klimaatbuffer [klik hier](#)